

Δημητρακόπουλος Γιώργος

Αιρετός Π.Υ.Σ.Π.Ε. Πειραιά
Τηλ. επικοινωνίας 6977-747439
<http://users.sch.gr/dimitrako>

1827 – 2010: Της χρεοκοπίας το... ανάγνωσμα!

Χρεοκοπία: «η αδυναμία πληρωμής των χρεών, επειδή οι οφειλές προς τους πιστωτές υπερβαίνουν τα οικονομικά διαθέσιμα». Αυτή είναι η λέξη και η ερμηνεία της που μπήκαν για τα καλά στη ζωή μας και που δύσκολα θα απαλλαγούμε από αυτές!

Με το παρόν σημείωμα θα επιχειρήσουμε να «φωτίσουμε» τα γεγονότα που μας οδήγησαν στις τέσσερις – μέχρι τώρα – πτωχεύσεις του Ελληνικού Κράτους, αναζητώντας ομοιότητες και διαφορές με την **επαπειλούμενη** σήμερα - 5^η κατά σειρά – χρεοκοπία της χώρας μας!

Τα «δάνεια του Αγώνα» και οι... πρώτες πτωχεύσεις!

1824 – 1825: Ο Αγώνας βρίσκεται στην πιο κρίσιμη φάση την ώρα που οι ανταγωνισμοί μεταξύ των Ελλήνων ήταν σε έξαρση. Από τη μια μεριά το «στρατιωτικό» κόμμα (Κολοκοτρώνης, Ανδρούτσος κ.ά.) και από την άλλη το «πολιτικό» κόμμα (Μαυροκορδάτος, Κουντουριώτης κ.ά.). Ο Κουντουριώτης ως πρόεδρος του Εκτελεστικού Σώματος προσφεύγει στην Αγγλία, συνάπτοντας **δύο δάνεια** για τις ανάγκες του Αγώνα:

- **το πρώτο** ήταν ονομαστικής αξίας **800.000** στερλινών, από τις οποίες φτάνουν στην Ελλάδα περίπου 320.000 στερλίνες (60% υποτιμημένο),
- **το δεύτερο** ήταν ονομαστικής αξίας **2.000.000** στερλινών και δόθηκε στην Ελλάδα υποτιμημένο κατά 45%, ήτοι 1.100.000 στερλίνες! Από αυτά κατακρατήθηκαν – περαιτέρω - για διάφορους λόγους (έξοδα, μεσιτείες, παραγγελίες πλοίων κ.τ.λ.) περίπου 900.000 στερλίνες και έτσι έφτασαν στη χώρα μας 200.000 στερλίνες, περίπου!!!

Η αδυναμία καταβολής των τοκοχρεολυσίων θα οδηγήσει στην πρώτη πτώχευση (1827). Στη συνέχεια με τη συμφωνία του 1832 και την ανακήρυξη της Ελλάδας ως ανεξάρτητου κράτους, δίνεται **δάνειο ύψους 60.000.000 γαλλικών φράγκων** με την εγγύηση των τριών προστάτιδων Δυνάμεων (Γαλλία, Βρετανία, Ρωσία). Η χαώδης κατάσταση που επικρατεί στα οικονομικά του κράτους επέφερε την επιβολή μεγάλων φόρων και, σχεδόν, όλο το δάνειο απορροφήθηκε από εξοφλήσεις τόκων και κεφαλαίου, καθώς και ως έξοδα για το στρατό και τη – βαυαρική - Διοίκηση. **Έτσι, δεν άργησε η δεύτερη στάση πληρωμών (1843).** Ο φαύλος κύκλος για την ελληνική οικονομία είχε μόλις αρχίσει...

1893: «Δυστυχώς, επτωχεύσαμεν»

Τα τελευταία τριάντα χρόνια του 19^{ου} αιώνα σηματοδεύτηκαν από την ισχυρή πολιτική προσωπικότητα το Χ. Τρικούπη. Ο Χ. Τρικούπης εξελέγη για πρώτη φορά Βουλευτής το 1865 και διορίστηκε υπουργός Εξωτερικών το 1866 στην κυβέρνηση Κουμουνδούρου, η οποία, όμως, δεν μπόρεσε να μακροημερεύσει λόγω του Κρητικού Ζητήματος. **Η αστάθεια ήταν το**

Βασικό χαρακτηριστικό του πολιτικού συστήματος με το Βασιλιά Γεώργιο να δίνει εντολή σχηματισμού κυβέρνησης ακόμη και στους εκπροσώπους των μειοψηφούντων κομμάτων. Μόνο το διάστημα 1870 – 1875 έγιναν τέσσερις εκλογικές αναμετρήσεις και σχηματίστηκαν... εννιά κυβερνήσεις. Το ίδιο χρονικό διάστημα έλαβε χώρα το **τεράστιο οικονομικό και χρηματιστηριακό σκάνδαλο των μεταλλείων του Λαυρίου με θύματα πολλούς Έλληνες, οι οποίοι και έχασαν τις αποταμιεύσεις τους** (σ.σ. Κάτι μας θυμίζει αυτό...).

Σ' αυτή τη ζοφερή κατάσταση ο Τρικούπης δημοσίευσε - ανωνύμως αρχικά - το περίφημο άρθρο του «**τις πταίει;**» για τη συνεχιζόμενη κρίση της πολιτικής ζωής. Το άρθρο αυτό ξεσήκωσε μεγάλο θόρυβο, συνελήφθη ο Τρικούπης, ο οποίος και αναγνώρισε πως το είχε γράψει ο ίδιος. Ύστερα από τρεις ημέρες αφέθηκε ελεύθερος εν μέσω λαϊκών επευφημιών. Ο στόχος είχε επιτευχθεί: **από το 1875 ο σχηματισμός της κυβέρνησης στηρίζεται στην «αρχή της δεδηλωμένης».**

Τα επόμενα είκοσι χρόνια ο **Τρικούπης** θα αποτελέσει τον ένα πόλο του - δικομματικού - πολιτικού συστήματος. Θα κυβερνήσει μεταξύ των ετών 1882 -1885, 1887 – 1890 και 1892 – 1895. Δυτικόφιλος μεταρρυθμιστής, ανυπόμονος να στερεώσει την Ελλάδα και στο... βάθος, υποστηρικτής της Μεγάλης Ιδέας!

Ο άλλος πόλος είχε ως εκφραστή το δημαγωγό **Θ. Δηλιγιάννη**, οπαδό της Μεγάλης Ιδέας και αρνητή των μεταρρυθμίσεων του Τρικούπη! Έφτασε, μάλιστα, στο σημείο να δηλώσει, πως είναι εναντίον οποιουδήποτε πράγματος υποστήριζε ο αντίπαλός του! Θα κυβερνήσει την Ελλάδα μεταξύ των ετών 1885 – 1887, 1890 – 1892 και 1895 – 1897.

Ο Τρικούπης έθεσε σε εφαρμογή το φιλόδοξο πρόγραμμά του με την εκτέλεση μεγάλων έργων υποδομής. **Για τη χρηματοδότηση του προγράμματος αυτού εκμεταλλεύτηκε τα κρατικά μονοπώλια** (αλατιού και σπίρτων), **επέβαλε υψηλή φορολογία** (κυρίως έμμεσους φόρους) και προέβη σε υπέρμετρο - για την αντοχή της χώρας - **εξωτερικό δανεισμό**. Το διάστημα 1879 – 1890 η χώρα συνήψε **έξι εξωτερικά δάνεια** - με ληστρικούς όρους - ονομαστικής αξίας 640.000.000 φράγκων. Τα δάνεια αυτά λόγω της **μικρής φερεγγυότητας** της χώρας ήταν υποτιμημένα μέχρι και 30% και έτσι στα ταμεία του κράτους έφτασαν 450.000.000 φράγκα! Με δεδομένο πως το **40% του προϋπολογισμού πήγαινε στην πληρωμή των τοκοχρεολυσίων και ένα μεγάλο, επίσης, μέρος στις στρατιωτικές δαπάνες**, είναι ηλίου φαεινότερο πως τα έργα υποδομής χρηματοδοτούνταν, κυρίως, από τη βαριά φορολογία. Όπως ήταν επόμενο, στις εκλογές του 1890 ο λαός επανέφερε στην εξουσία το λαϊκιστή Δηλιγιάννη. Όχι, όμως, για πολύ: στις εκλογές του 1892 ο λαός διορθώνει το λάθος του και εκλέγει ξανά το Χ. Τρικούπη.

Η κατάσταση τώρα ήταν απελπιστική. **Μια καταστρεπτική πτώση της διεθνούς τιμής της σταφίδας έδειξε πόσο εύθραυστη ήταν η ελληνική οικονομία.** Το **1893**, το έτος της μεγάλης κρίσης, οι εισαγωγές ανέρχονταν στο ποσό των 120.000.000 φράγκων και οι εξαγωγές στο ποσό των 82.000.000 φράγκων. Ο Τρικούπης έχοντας να αντιμετωπίσει και μια μεγάλη ανθελληνική εκστρατεία στο εξωτερικό (σ.σ. Αλήθεια, μας θυμίζει κάτι αυτό;), εμφανίζεται στη Βουλή το Δεκέμβριο και ανακοινώνει τη χρεοκοπία με την ιστορική φράση: **«Κύριοι, δυστυχώς, επτωχεύσαμεν»!**

Με αυτόν τον τρόπο, ο πολιτικός που παρουσίασε ένα τεράστιο έργο στις υποδομές της χώρας και όχι μόνο (**900** χιλιόμετρα σιδηροδρομικών γραμμών, **1446** χιλιόμετρα αμαξιών δρόμων, το εκτόπισμα των πλοίων υπό ελληνική σημαία ανέβηκε από 8.241 τόννους σε **144.975** τόννους, αποπερατώθηκε η διάνοιξη της **διώρυγας** της Κορίνθου, αποξηράνθηκε η λίμνη **Κωπαΐδα** προσφέροντας 130.000 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης κ.ά.) συνέδεσε το όνομά του με την πτώχευση της χώρας!

Ως συνέπεια της χρεοκοπίας ήρθε η ήττα – ξανά από το Δηλιγιάννη – το 1895 και η Ελλάδα οδηγήθηκε ολοταχώς στον ελληνοτουρκικό πόλεμο (1897), **την ταπεινωτική ήττα και την επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου** (σ.σ. Μήπως κι αυτό μας θυμίζει κάτι;)

Η χρεοκοπία του 1932

Το «κραχ» του 1929 δημιούργησε τεράστια προβλήματα και στην ελληνική οικονομία. Δεν πρέπει να ξεχνούμε, πως μόλις επτά χρόνια νωρίτερα η χώρα μας «βίωσε» τη **Μικρασιατική καταστροφή, τη μαζική εισροή προσφύγων** – μόνο στην Αθήνα διπλασιάστηκε ο πληθυσμός μεταξύ 1920 και 1928 – και το **πολιτικό σύστημα χαρακτηριζόταν από αστάθεια**: κυβερνήσεις, εξαρτημένες ως ένα βαθμό από στρατιωτικούς, εναλλάσσονταν στην εξουσία, καταλήγοντας στο **στρατιωτικό κίνημα** του Πάγκαλου (1925 – 1926). Το 1928 ο Ελευθέριος Βενιζέλος επανέρχεται στην εξουσία στην οποία και θα παραμείνει μέχρι το 1932.

Η χώρα μας χτυπήθηκε με ιδιαίτερη δριμύτητα από τη διεθνή κρίση, αφού **οι βασικές της εξαγωγές ήταν προϊόντα πολυτελείας, όπως ο καπνός, η σταφίδα και το ελαιόλαδο**. Η αξία των ελληνικών εξαγωγών είχε πέσει από ένα ετήσιο μέσο όρο 125.000.000 δολαρίων μεταξύ 1922 και 1930 σε 50.000.000 δολάρια το 1932! Τον ίδιο χρόνο συνέβη και **μια μεγάλη μείωση του συναλλάγματος των μεταναστών και των προσόδων από τη ναυτιλία**, τα βασικά μέσα με τα οποία υπερικούσε το έλλειμμα ισοζυγίου πληρωμών. Η **μετανάστευση**, στην πέραν του Ατλαντικού όχθη, δεν μπορούσε να λειτουργήσει ως δικλείδα ασφαλείας, καθότι μειώθηκε δραστικά η δυνατότητα αυτή με το νόμο του Τζόνσον – Ρηντ (1924), ο οποίος ήταν ιδιαίτερα μεροληπτικός απέναντι στους νότιους Ευρωπαίους, καθώς απαιτούσε μια ειδική άδεια εισόδου βασισμένη στο μέγεθος των υπαρχουσών εθνικών ομάδων σε αναλογία με το συνολικό πληθυσμό.

Σ' αυτές τις δύσκολες συνθήκες ο εξωτερικός δανεισμός ήταν μια, κάποια, λύση για τον Ε. Βενιζέλο. Όμως, η Ελλάδα είχε, ήδη, **μεγάλα εξωτερικά χρέη, αφού είχε δανειοδοτηθεί από τη διεθνή χρηματαγορά για την αποκατάσταση των προσφύγων**. Ο Βενιζέλος απέτυχε να συνάψει νέο δάνειο και αποφάσισε να δώσει τη «μάχη της δραχμής», η οποία ήταν συνδεδεμένη με τον «κανόνα του χρυσού» μέσω της αγγλικής λίρας. Το 1931 η αγγλική λίρα εγκαταλείπει τον «κανόνα του χρυσού» και ο Βενιζέλος επιλέγει – παρά τις αντίθετες «φωνές» (Μάξιμος, Βαρβαρέσος) - να συνδέσει τη δραχμή με το δολάριο. Η μετατρεψιμότητά της γίνεται πλέον μέσω δολαρίου, αλλά η **κερδοσκοπία εξακολουθεί, όπως και η φυγάδευση κεφαλαίων στο εξωτερικό**.

Ο Βενιζέλος κάνει μια τελευταία – απέλπιδα – προσπάθεια για σύναψη δανείου στις αρχές του 1932, επισκεπτόμενος διαδοχικά τη Ρώμη, το Παρίσι και το Λονδίνο. Δεν μπόρεσε, όμως, να πείσει τη **Δημοσιονομική Επιτροπή**, που θεώρησε ότι η Ελλάδα δεν έκανε καμιά θυσία, αντιθέτως ήθελε να μεταβιβάσει τα προβλήματά της στους πιστωτές της (σ.σ. Μας θυμίζει κάτι αυτό;). Στις 27 Απριλίου του **1932** η Ελλάδα εγκαταλείπει τον «κανόνα του χρυσού» και τη σύνδεση με το δολάριο. **Τον Μάιο επισημοποιείται η χρεοκοπία και κηρύσσεται στάση πληρωμών...**

2010: «Η (5^η) χρεοκοπία... προ των πυλών»!

Αποσβολωμένος ο ελληνικός λαός παρακολουθεί τις εξελίξεις μετά την κυβερνητική αλλαγή της 4ης του Οκτώβρη, οπότε και αποκαλύφθηκε σε όλες της τις διαστάσεις η **ολοκληρωτική καταστροφή** που άφησε πίσω της η εξαιρετική διακυβέρνηση της χώρας από τον **Καραμανλή**. Και, βέβαια, λαμβάνει δραματικούς τόνους η επισήμανση του σημερινού **Πρωθυπουργού**, πως «η χώρα μας απώλεσε μέρος της εθνικής της κυριαρχίας». Η αλήθεια είναι – όσο πικρή κι αν είναι – πως η **Ελλάδα απώλεσε το μεγαλύτερο μέρος της εθνικής της κυριαρχίας**, αφού δεν μπορεί να πάρει από μόνη της καμιά απόφαση, συρόμενη δέσμια πίσω από τους «επενδυτικούς οίκους», τις «αγορές» και τους «χαρτογιακάδες» των Βρυξελλών. Δυστυχώς, δικαιώθηκε ο **Ανδρέας Παπανδρέου**, ο οποίος όταν επανήλθε στην εξουσία ύστερα από την - αλήστου μνήμης - διακυβέρνηση **Μητσοτάκη** (Οκτώβρης 1993) δήλωνε: «*Η Ελλάδα θα αφανίσει το χρέος ή το χρέος θα αφανίσει την Ελλάδα*».

Ποιες, όμως, είναι οι αιτίες που οδηγηθήκαμε ως εδώ;

- ❖ **Η διάλυση** της παραγωγικής βάσης της χώρας.
- ❖ **Το ξεπούλημα** των κερδοφόρων - και στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη της χώρας - Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών.
- ❖ **Το μεγάλο ύψος των αμυντικών δαπανών** που καταβάλει η χώρα μας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (στο NATO βρισκόμαστε στη δεύτερη θέση μετά τις Η.Π.Α.)!
- ❖ **Η φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή** των πολυεθνικών αλλά και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- ❖ **Το μεγάλο εξωτερικό χρέος**, το οποίο προσεγγίζει το 120% του Α.Ε.Π.!
- ❖ Η κατάρτιση **ελλειμματικών προϋπολογισμών**.
- ❖ **Ο μεγαλοϊδεατισμός των ηγεσιών** (αλλά και του λαού μας) σε εγχειρήματα του τύπου «διεκδίκηση και διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων».
- ❖ **Η σπατάλη και η αδιαφάνεια** στο ξόδεμα του δημόσιου χρήματος και, συνάμα, η **κρίση του πολιτικού συστήματος** με το καθεστώς ατιμωρησίας.
- ❖ **Η διεθνής κρίση και η κερδοσκοπική επίθεση** ήρθε ως το κερασάκι στην τούρτα...

Και τώρα; Τι μέλλει γενέσθαι; Θα χρεοκοπήσει η χώρα; Όπως είπαμε και στην αρχή αυτού του σημειώματος, χρεοκοπία επέρχεται όταν μια χώρα δημοσιοποιεί την αδυναμία να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις προς τους πιστωτές της. Κάτι τέτοιο δεν έχει συμβεί μέχρι τώρα και δεν φαίνεται πιθανό να συμβεί στο προσεχές μέλλον, αφού κάτι τέτοιο θα σήμαινε και το τέλος της Ευρωζώνης. **Όμως, η χώρα δύσκολα θα ανακάμψει.** Τα οικονομικά - περιοριστικά - μέτρα που ανακοινώνει η κυβέρνηση θα οδηγήσουν σε βαθιά ύφεση και κοινωνικές εκρήξεις. **Ο συνδυασμός ελλείμματος και χρέους** είναι ο χειρότερος στην Ευρώπη! Το χρέος - τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα και ως ποσοστό του Α.Ε.Π. - θα συνεχίσει να αυξάνει, καθότι η παραγωγική βάση της χώρας έχει αποσαθρωθεί. **Το χειρότερο σενάριο, για την Ελλάδα και εμάς τους Έλληνες, είναι η παρατεταμένη - για τα επόμενα 10 και 20 χρόνια - άγρια λιτότητα και στο τέλος... πτώχευση!**

Η τραγική ειρωνεία είναι, πως οι δύο προηγούμενες πτωχεύσεις (1893 και 1932) ανακοινώθηκαν από δύο εξέχουσες πολιτικές φυσιογνωμίες του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, τον **Τρικούπη** και το **Βενιζέλο**, χωρίς οι ίδιοι να είναι οι κύριοι υπεύθυνοι για τη χρεοκοπία. Η ιστορία επαναλαμβάνεται – και πάλι ως τραγωδία – με πρωταγωνιστή το **Γ. Παπανδρέου**, ο οποίος **δεν είναι ούτε ο μόνος ούτε ο κύριος υπεύθυνος** για την κατάντια της σημερινής Ελλάδας...

Πηγές – Βιβλιογραφία

Ρούσσοις Γ., «Νεότερη Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», εκδ. Μορφωτική Εστία, 1975

RICHARD CLOGG, «Σύντομη ιστορία της Νεότερης Ελλάδας», εκδ. Καρδαμίτσα, 1984

Εφημερίδες: «Βήμα», «Ελευθεροτυπία», «Ριζοσπάστης»

Μάρτιος 2010